

Het vraagstuk van het blijvend gedeelte en de dekking der mobilisatie,

DOOR

R. L. SCHOLTEN,
1re-Luitenant Adjudant.

De huishoudelijke diensten spelen in elke behoorlijk georganiseerde legermacht eene belangrijke rol en hunne richtige vervulling is van grooten invloed op orde, netheid en regelmaat en daardoor ook op de tucht. Toch valt niet te ontkennen, dat vooral bij legers met korten oefeningstijd deze diensten in hooge mate nadeelig zijn voor de ge-regelde oefening van den troep.

Niet te verwonderen is het dan ook, dat meer en meer stemmen opgaan, om in ons leger arbeidssoldaten in te voeren, ten einde de opleiding der oorlogssoldaten meer tot haar recht te doen komen. Voor die arbeidssoldaten wenscht men dan in het algemeen miliciens te bestemmen, wier fysiek hen minder of niet geschikt voor den dienst te velde maakt.

Het wil mij voorkomen, dat invoering van arbeidssoldaten, in den zin als bovenbedoeld, voor ons leger onnoodig en ongewenscht is en zulks op grond van het navolgende.

Zoolang een betrekkelijk gering deel van het jaarlijks beschikbare contingent in het leger ingelijfd wordt, brengt het belang van den Staat mede, dat alle dienstplichtigen fysiek volkomen geschikt zijn en aan hen dus bij mobilisatie eene oorlogstaak kan worden opgedragen. In de tweede plaats bestaat bij invoering van arbeidssoldaten, gekozen uit minder deugdelijke elementen, het gevaar, dat zij voor tal van huishoudelijke diensten (keuken, cantine, kleedkamer) ongeschikt zullen blijken te zijn, terwijl ten slotte voor hen een betrekkelijk langdurige dienstdienst¹⁾ (minstens 14 maanden) zal moeten worden vastgesteld, wil men niet bij mobilisatie de beschikking verkrijgen over een groot aantal dienstplichtigen, waarvoor geenerlei emplooy is te vinden.

De z.g. kwestie van het blijvend gedeelte is door de jongste wijzigingen in de militiewet, waaraan wij bij de infanterie de invoering van de najaarsploeg hebben te danken, geenszins opgelost. De kortere dienstdienst bij het blijvend gedeelte moge voor de betrokken militieplichtigen voordeelig zijn, ontegenzegglijk is hij in hooge mate nadeelig

¹⁾ Bezwaren van de zijde van de Volksvertegenwoordiging zijn hierbij zeer zeker te verwachten.

voor de opleiding van het hoofdwapen, daar de huishoudelijke diensten op de thans zoo zwakke ploegen 8-maanders dubbel drukkend werken.

Eene oplossing van de questie van het blijvend gedeelte moet, mijns inziens, dan ook in andere richting dan de tegenwoordige gezocht worden, wil men niet op den duur ernstige schade aan de geoefendheid van ons leger toebrengen.

Ten einde tot die oplossing te kunnen komen, behoort, naar mijne meening, scherp onderscheid te worden gemaakt tusschen de manschappen, welke onder de wapenen zijn of worden gehouden tot het verrichten van huishoudelijke diensten en manschappen, welke als zoodanig bestemd zijn voor mobilisatiefuncties, tot diensten bij kaderopleiding of tot versterking van te zwakke garnizoenen in enkele groote gemeenten.

Deze laatste categorie van manschappen toch kan, wanneer door hen geen huishoudelijke diensten verricht worden, behoorlijk geoefend worden, en hunne opleiding behoeft door geen dezer drie functies, waarvoor zij bestemd zijn, in gevaar te worden gebracht.

De najaarsploeg, een noodzakelijk kwaad, kan, wanneer zij uitsluitend bestemd wordt voor versterking van garnizoenen, mobilisatie-dekkingsdoeleinden of kaderopleiding, betrekkelijk zwak zijn, en al zal hare oefening, met het oog op het ongunstige jaargetijde bij die van de voorjaarsploeg ten achter staan, toch kan zij voldoende zijn, wanneer geen manschappen voor huishoudelijke diensten aan de oefeningen worden onttrokken.

De huishoudelijke diensten zijn het meer in het bijzonder, welke aan de goede oefening in den weg staan, en verklaarbaar is het, dat men in het scheppen van arbeidssoldaten eene oplossing zocht.

Eene oplossing in die richting is echter in hooge mate nadeelig voor den Staat en moet de beperktheid van het oorlogsbudget in aanmerking genomen, nadeelig op 's lands weerkraft werken.

Mij wil het voorkomen, dat eene oplossing door het navolgende is te vinden.

Nadat de voorjaarsploeg gedurende 2 maanden in dienst is en de keuze van hen, die tot kaderopleiding worden aangewezen (verplichte kaderopleiding, in de eerste plaats voor hen, die middelbaar onderwijs hebben genoten, is mijns inziens slechts eene questie van tijd) is gevestigd, wordt gevraagd, wie zich wil verbinden nog een jaar, dus totaal 14 maanden, onder de wapenen te blijven, onder vrijstelling van herhalingsoefeningen of, wanneer de toeloop groot is, wat redelijkerwijze op den duur is te verwachten, onder vrijstelling van de 2^e en 3^e herhalingsoefening.

Uit hen, die zich aanmelden, worden dan een 25-tal manschappen per bataljon gekozen, aan wie *vaste* diensten van huishoudelijken aard worden opgedragen.

Aan deze diensten wordt voor zooveel doenlijk eene oorlogsbestemming vastgelegd.

Per bataljon zijn ongeveer benoodigd:

5 ordonnansen, zijnde 1 voor het bataljon, 1 voor elke compagnie.

Deze ordonnansen worden tevens als officiersoppassers aangewezen en moeten intellectueel goed ontwikkeld zijn. Zij leeren hunne officieren en ook het kader van compagnie of bataljon kennen en daardoor begrijpen, zoodat zij de aangewezen personen worden voor het overbrengen van berichten. Hun aantal wordt in verband met het getal lichten voldoende, om aan elk officier in oorlogstijd een ordonnans toe te voegen. Tegen eene vergoeding voor slijtage zullen wel alle officieren bij mobilisatie bereid gevonden worden hun rijwiel ter beschikking te stellen, waardoor deze ordonnansen tevens wielrijdend worden. Eene bewapening met karabijn is gewenscht. Regel moet zijn, dat elk officier in het gevecht steeds over zijn ordonnans blijft beschikken, eene noodzakelijkheid, die de moderne strijd met zich brengt.

De wielrijder-ordonnansen in hun tegenwoordigen vorm zouden door deze persoonlijke ordonnansen kunnen komen te vervallen, men overwege echter elk bataljonscommandant de beschikking over een motor-wielrijder te geven.

3 à 4 man voor werkzaamheden op de wapenkamer, het munitie-magazijn en de voertuigenloods. Zonder bezwaar kunnen de betrokken personen, om beurten, tot onbereden treinsoldaat worden opgeleid. Zij zijn door hunne werkzaamheden bij munitie en voertuigen de daartoe aangewezen personen.

4 à 5 man voor koks en bijkoks. Vaste koks kunnen vervallen en hierbij ook de kostbare opleiding aan huishoudscholen. Gewone miliciens, wier burgervak als banketbakker, suikerwerker, enz., hen maar eenigszins met het kookvak vertrouwd maakt, voldoen toch in den regel beter dan onze gediplomeerde koks, hetgeen zeker voor een groot deel moet worden toegeschreven aan het feit, dat deze laatsten meerendeels voortkomen uit de mislukten in de militaire maatschappij.

Op eenigszins aannemelijke voorwaarden zou men overigens kunnen beproeven milicien-koks te bewegen hun diensttijd telkenmale met 1 jaar te verlengen.

Koks en bijkoks vinden bij mobilisatie bijna allen een werkkring. Eventueel overcompleet zijnden deele men bij de depots in, waar zij zoo noodig verder tot veldsoldaat kunnen worden opgeleid.

4 man (bij voorkeur kleermakers) op de kleedingskamers der compagnieën. In oorlogstijd te bestemmen voor magazijnsdienst. Eventueel overcompleet zijnden wijze men voor de depots aan.

4 man voor cantines. Bij mobilisatie zal een deel in cantines van forten, in magazijnen, enz., zeker een werkkring kunnen vinden. Overcompleet zijnden te bestemmen voor de depots.

4 man als reserve voor de verschillende functies. Bij mobilisatie in te deelen bij de depots.

Het feit, dat aan allen *vaste* diensten worden opgedragen, zal tot

gevolg hebben, dat deze beter worden verricht, minder toezicht vereischen en dat met minder werkkrachten kan worden volstaan. ¹⁾ Zulks zal daarom ook vooral het geval zijn, wijl men geschikte elementen voor deze diensten kan kiezen.

Wat het schoonmaken der kazernes, voor zoover binnenplaatsen, privaten, enz. aangaat, handhave men de burgercorveeërs van thans.

Het schoonmaken der kamers van onderofficieren en manschappen kan zonder eenig bezwaar door de, niet met vaste huishoudelijke diensten belast zijnde miliciens geschieden. Voor of na den morgenmaaltijd is voldoende tijd beschikbaar tot het aanvegen der kamers, mits over goed en voldoende gereedschap wordt beschikt. Is dit laatste niet aanwezig en ziet men vertooningen, als een handstoffer, die van man tot man gaat, om z.g. onder de kribben uit te veegen (iets, wat trouwens in de reglementen reeds lang vervallen is), dan spreekt het vanzelf, dat eene proef, om kamerwachts te doen vervallen, moet mislukken. In de middaguren stelle men echter steeds (en dit kan zonder schade voor de oefening) eenige manschappen ter beschikking van den sergeant van de week om onder diens toezicht de tot de compagnie behorende kamers eene meer grondige beurt te geven. Kamerwachts om gesloten kisten en kastjes, benevens drinkwateremmers te bewaken, zijn uit den boeze. Is de troep thuis, dan zijn zij toch onmachtig om iets te zien; is deze uitgerukt, dan heeft hun bestaan over het algemeen geen zin en blijft het eene open vraag, of hunne aanwezigheid niet eerder tot kleine ontvreemdingen, die nooit geheel zijn te vermijden, aanleiding zal geven dan omgekeerd. Het instituut der kamerwachts kweekt bovendien, als regel, luiheid en verveling, en is daardoor niet bevorderlijk aan de tucht.

Met *wachtdiensten* is geen rekening gehouden. Voor kazernes zijn, blijkens de opgedane ervaringen, wachten overbodig, terwijl in die garnizoenen, waar zij voorloopig niet gemist kunnen worden, het aantal onder de wapenen zijnde manschappen in den regel wel zoo groot zal zijn, dat weinig gevaar voor nadeeligen invloed op de oefeningen is te duchten. Wachtdienst kan bovendien eene nuttige oefening zijn, wanneer hij werkelijk reden van bestaan heeft.

Dat bij het vorenstaande een klein aantal manschappen per lichting

¹⁾ De voortdurende verandering van personeel bij verschillende door miliciens te verrichten employementen is onlogisch. Teekenend is het hierbij, dat een burgercorveeër, wat werkecapaciteiten betreft, met twee miliciens wordt gelijkgesteld. Zelfs in het tegenwoordige stelsel is het verkieslijk de geëmployeerde miliciens niet te doen vervangen. Er zijn voor employementen in den regel wel personen te vinden, die het na een viermaandschen oefeningstijd even ver brengen, als de rest in acht maanden, b.v. zij, die tot kader werden opgeleid, doch niet slaagden of wegens te groote deelname moesten worden afgewezen.

bij mobilisatie, als niet voldoende geoefend (slechts 2 maanden), bij de depots overgaat, kan geen bezwaar zijn, daar hun aantal, hoogstens een 10-tal per bataljon bedragende, in vergelijking tot de groote sterkte, die de depots noodwendig moeten hebben, gering is. Deze manschappen, welke 14 maanden in een militair huishouden hebben vertoefd, zijn bovendien in zeer korten tijd »gevechtsklaar« te maken.

Aanvaardt men een stelsel van voorziening in de huishoudelijke diensten, als boven aangegeven, dan verkrijgt men het zelfde als bij invoering van arbeidssoldaten, t.w., dat de opleiding, oefentijd, enz. der militie kan geregeld worden volkomen in overeenstemming met de eischen, door het legerbestuur gesteld, en dat men niet langer rekening behoeft te houden met de z.g. questie van het blijvend gedeelte, die tot nu toe den samenstellers der militiewet als een zwaard van DAMOCLES boven het hoofd heeft gehangen.

Bovendien wordt eene niet onaanzienlijke bezuiniging verkregen. In het gedachte stelsel toch zullen bij de infanterie benoodigd zijn $48 \times 25 = 1200$ man + 100 man voor speciale inrichtingen gedurende $14 - 8\frac{1}{2} = 5\frac{1}{2}$ maand, zijnde 7150 man-maanden, terwijl thans (1909—1910) $4575 + 4375 = 8950$ man gedurende 2 maanden als blijvend gedeelte dienst doen, zijnde 17900 man-maanden. Alleen hierdoor zouden dus, zonder meerdere kosten, ± 2500 viermaanders in achtmaanders kunnen worden omgezet.

Eene opkomst in twee ploegen zal noodzakelijk blijven, om ten allen tijde voor dekking der mobilisatie en garnizoen in eenige groote steden over de noodige manschappen te kunnen beschikken. Door de huishoudelijke diensten geheel los van de overige te maken, wordt echter verkregen :

1°. dat de ploeg, welke in de wintermaanden onder de wapenen is en waarvan de oefening steeds minder deugdelijk zal zijn dan die van de zomerploeg, zwak kan zijn;

2°. dat door de grootere sterkte van de zomerploeg zonder overwegende bezwaren eene regeling kan worden getroffen, om de opleiding tot militiekader, c. q. tot den korporaalsrang uitgezonderd, uitsluitend bij die ploeg te doen plaats vinden;

3°. dat het mogelijk wordt, de najaarsploeg onafgebroken onder bepaalde officieren en kader te blijven oefenen, daar in verband met het feit, dat in alle garnizoenen manschappen tot het verrichten van huishoudelijke diensten aanwezig zijn, er geen bezwaren meer tegen bestaan, hunne opleiding te doen plaats vinden in die garnizoenen, waar of in welker nabijheid zij voor hunne orde-handhaving of mobilisatie-dekkings-bestemming noodig zijn.

De punten 1 en 2 behoeven mijns inziens geen nadere toelichting, met 3 is dit wel het geval.

Zooals thans de toestand geregeld is, wordt einde Januari een gedeelte van de najaarsploeg in andere garnizoenen gedetacheerd,

waardoor de verdere opleiding, voor zoover deze nog kan plaats vinden, in andere handen komt, hetgeen ongewenscht moet worden geacht. Bovendien kan daardoor moeilijk worden verkregen, tenzij deze detacheringen op zeer ruime schaal plaats hebben, dat de bij mobilisatie te geven dekkingsdetachementen inderdaad zoo nabij de plaatsen, waar zij bij oorlogsgevaar moeten optreden, gekazerneerd zijn, als gewenscht is.

Zonder bezwaar kan bij den door mij geschetsten toestand de geheele opleiding van de najaarsploeg plaats vinden in die garnizoenen, gelegen nabij de opstellingsplaatsen der dekkingsdetachementen, of tot welker versterking met het oog op ordehandhaving anders detacheringen plaats vinden.

Bij opkomst onder de wapenen voor eerste-oefening worden de miliciens der najaarsploeg, na gekleed en uitgerust te zijn, onmiddellijk naar de vorenbedoelde garnizoenen gezonden, waar zij hun geheelen eerste-oefeningstijd verblijven en dadelijk voor hunne vredes- of oorlogstaak ter beschikking zijn. Na afloop van hun eerste-oefeningstijd gaan zij rechtstreeks naar hunne haardsteden; er behoeven dan, daar zij het grootste deel hunner uitrusting zelve medenemen, slechts betrekkelijk geringe verzendingen van goederen plaats te vinden. Overweging zou het hierbij verdienen, hun de geweren tot aan hunne opkomst voor herhalingsoefeningen mede te geven.

Bezwaren zijn aan een en ander natuurlijk verbonden; ik vermeen echter, dat deze niet tegen de voordeelen: eenhoofdige opleiding en het steeds, zonder voorafgaand spoorwegvervoer, beschikbaar zijn der dekkingsdetachementen, kunnen opwegen.

De, mijns inziens, voornaamste bezwaren zullen zijn:

1°. Logies moet in gereedheid gebracht worden bij de regimenten, waarbij de lotelingen zijn ingedeeld, terwijl zij dadelijk weder vertrekken.

Dit kan ondervangen worden door hun alleen de uitrustingsstukken, als geweren, ransels, veldflesschen, enz., te verstrekken en de eigenlijke kleeding te doen plaats vinden in hunne eerste-oefenings-garnizoenen. De aankomst der ingedeelde miliciens heeft steeds en kan in elk geval zoo vroegtijdig plaats vinden, dat zij na ontvangst van geweren, ransels, enz., waarmede slechts eenige uren gemoeid zijn, nog den zelfden dag, zij het dan ook laat, in de garnizoenen, waar hunne oefening moet plaats vinden, kunnen aankomen. Verschil in kleeding is er tusschen onze infanterie-regimenten niet en het regiment Grenadiers en Jagers, dat over het geheele land gerecruteerd wordt, kan ten dezen aanzien buiten beschouwing blijven. Administratieve moeilijkheden zullen zich hierbij wellicht voordoen, doch zijn in geen geval van dien aard, dat zij niet tot oplossing zouden kunnen worden gebracht.

2°. Van officieren en kader der garnizoenen, waarbij de najaarsploeg haar eerste-oefeningstijd volbrengt, wordt meer arbeid gevorderd.

Dit wil mij, in verband met het feit, dat bij de geringe sterkte der

najaarsploeg evenals thans slechts eene compagnie per bataljon voor de opleiding behoeft te worden aangewezen, meer een bezwaar van theoretischen dan van practischen aard toeschijnen, te meer daar het over het algemeen aangenamer dienen is met dan zonder manschappen.

3°. De manschappen der najaarsploeg komen bij mobilisatie op bij onderdeelen, waar noch de officieren noch het kader hen kent, terwijl zij omgekeerd niemand kennen.

Ook dit bezwaar is ten aanzien van ons leger vrijwel van theoretischen aard. De eerste-oefeningstijd is kort en van een hechten band tusschen kader en minderen kan derhalve geen sprake zijn, terwijl de vorming der 5^e en 6^e bataljons, de sterke encadreering met reserve- en militiekader van andere jaarklassen en het verloop van het beroepskader het elkander kennen vrijwel illusoir maakt. Bovendien verrichten de manschappen de herhalingsoefeningen bij het onderdeel, waartoe zij behooren.

In het voorgaande is het denkbeeld ontwikkeld de dekkingsdetachementen van de najaarsploeg garnizoen te doen houden nabij de plaatsen, waar zij bij mobilisatie moeten optreden. Mijns insziens, is dit een onafwijsbare eisch, wil men niet de kans loopen, te laat te komen.

Vast staat echter ook, dat deze dekkingsdetachementen, gering in getalsterkte, onvoldoende zullen zijn, om b.v. het binnendringen van vijandelijke ruiterafdeelingen met het doel de mobilisatie te verstoren te beletten.

Hun taak kan en moet alleen zijn het vasthouden van bepaalde punten, als spoorwegbruggen, enz. ¹⁾ Meer kan en mag derhalve niet van hen gevorderd worden.

¹⁾ Het wil mij voorkomen, dat thans te weinig waarde wordt gehecht aan de versterkingen, welke zich aan onze bovenrivieren bevinden en die bij de groote kracht van het hedendaagsche infanterie-vuur, als steunpunten voor de dekkingsdetachementen van groot belang kunnen zijn. Het verdient overweging reeds in vreedetijd door den aanleg van enkele zeer eenvoudige veldwerken, in verband met de bestaande versterkingen, eene sperlinie aan Yssel en Boven-Waal te vormen, niet met het doel het aantal onzer verdedigingslinies te vermeerderen, doch wel een coup de main van den vijand hoogst bezwaarlijk te maken. Voor het te verrichten graafwerk ware wellicht van de krachten der Koloniale Reserve gebruik te maken, terwijl voor de bewapening de aandacht moge gevestigd worden op verouderd materieel der marine, als kanons van 3,7, revolverkanonnen, enz.

De jongste oorlog heeft ons de waarde van veldwerken en prikkeldraad doen kennen; waarom derhalve niet van die kennis gebruik gemaakt, te meer daar het geld tot den aanleg van kostbare sperforten wel steeds zal blijven ontbreken.

Ook moge hier de aandacht gevestigd worden op den strijd, welke in de pers tegen de riviervaartuigen wordt gevoerd, terwijl toch de voortdurende aanwezigheid van enkele licht bewapende vaartuigen op onze bovenrivieren zeer zeker voor de dekking der mobilisatie noodzakelijk geacht moet worden. Het kleineeren van de waarde der doode strijdmiddelen schijnt echter tegenwoordig een geliefkoosd stokpaardje van velen te zijn.

Voor de eigenlijke dekking der mobilisatie, waarbij in de eerste plaats de aandacht op onze oostgrenzen gevestigd moet zijn¹⁾, zal naar andere middelen moeten worden omgezien, en het is dan ook niet te verwonderen, dat het denkbeeld van de vorming van een grensleger meermalen is ter sprake gebracht.

Tegen de vorming van een zoodanig leger bestaan echter overwegende bezwaren, welke in de navolgende punten kunnen worden samengevat:

1. Een grensleger past niet in de tegenwoordige organisatie onzer strijdkrachten;

2. De opleiding van een zoodanig leger zal op groote moeilijkheden stuiten;

3. Onwillekeurig zal de neiging bestaan, dit leger te sterk te maken, en ontstaat daardoor het gevaar, dat een belangrijk deel onzer strijdkrachten, over een groot front versnipperd, aan de grenzen wordt opgesteld;

4. Waar de dekking der mobilisatie geheel tot het gebied van den z.g. kleinen oorlog moet worden gerekend, is elk begrip van eene organisatie in hooger verband af te keuren.

Wat de landweerafdelingen betreft, ongetwijfeld zullen zij bij de dekking der mobilisatie eene belangrijke rol kunnen spelen. Hunne tegenwoordige organisatie en indeeling maakt het echter niet mogelijk, onmiddellijk over hen te beschikken, zoodat zij voor het tegengaan van een coup de main van den vijand ongeschikt, of in elk geval onvoldoende, moeten worden geacht.

Thans eene ingrijpende wijziging in de organisatie en indeeling dier landweerafdelingen te willen brengen, kan geen aanbeveling verdienen, wijl het te niet doen van de vruchten van jarenlangen, moeitevollen

¹⁾ Het gevaar voor een aanslag op onze kust mag bij de tegenwoordige politieke verhoudingen tot de onwaarschijnlijkheden gerekend worden, *zoodra men ons in staat acht de neutraliteit aan onze oostgrenzen met kracht van wapenen te handhaven.*

Bij eene in vreedstijd goed georganiseerde kustwacht is het de taak der marine ons tegen een coup de main van eene vijandelijke vloot te vrijwaren. De taak van het leger heeft eerst aan te vangen, nadat de vijand geland is, waartoe eene in het algemeen snelle mobilisatie voldoende is. Betrekkelijk zwakke afdelingen infanterie en veldartillerie te willen aanwenden tot het rechtstreeksch beletten van eene landing, wil mij, tegenover het krachtige vuur van eene vijandelijke vloot en de niet te onderschatten uitwerking van het sloepgeschut, eene gevaarlijke proefneming toeschijnen, die te minder reden van bestaan heeft, wijl het polderterrein achter de duinenreeks gelegen juist voor de verdediging zoo uitermate geschikt is.

Toch valt niet te ontkennen, dat maatregelen moeten getroffen worden voor het onverwijd bezetten der kustforten en enkele belangrijke punten aan de kust, opdat deze niet de prooi worden van de landingsdivisies van enkele schepen. Streng localisatie van de daartoe aangewezen militie en landweer, alsmede mobilisatie à la minute, kan in vereeniging met detachementen uit de garnizoenen Amsterdam en den Haag, welke steeds eene zekere sterkte zullen moeten hebben, tot dit doel leiden.

arbeid ten aanzien van de organisatie der levende strijdkrachten alleen bij volstreekte noodzakelijkheid gewettigd is. Elke belangrijke reorganisatie toch, vermindert, zij het dan ook tijdelijk, de weerbaarheid van eene legermacht.

Op grond van het vorenstaande wil het mij voorkomen, dat eene afdoende regeling van de dekking der mobilisatie, welke noch in de bestaande organisatie, noch in de wijze van opleiding onzer militie en landweer te veel ingrijpt, alleen te vinden is, door aan de in de grensgemeenten aanwezige militie- en landweerplichtigen die dekking op te dragen.

De bevolking der grensgemeenten Beerta, Nieuweschans, Bellingwolde, Vlagtwedde, Emmen, Schoonebeek, Coevorden, Gramsbergen, Stad Hardenberg, Ambt Hardenberg, Denekamp, Losser, Enschede, Lonneker, Haaksbergen, Groenlo, Eibergen, Winterswijk, Aalten, Dinxperlo, Gendringen, Bergh, Zevenaar, Herwens's Aerdt, Millingen, Ubbergen, Groesbeek, Mook, Ottersum, Gennep, Bergen, Arcen en Velden, Venlo, Tegelen, Belfeld, Beesel, Maasniel, Roermond, Melick en Herkenbosch, Vlodrop, Posterholt, Echt, St. Odiliënberg, Susteren, Nieuwstadt, Broek Sittard, Sittard, Munstergeleen, Oirsbeek, Bingelrade, Jabeek, Schinveld, Bruissan, Ubach over Worms, Egelshoven, Kerkrade, Heerlen, Simpelveld, Bocholz, Wittem en Vaals bedraagt ongeveer 300.000 zielen, zijnde $\pm \frac{1}{20}$ gedeelte der geheele bevolking van ons land.

Het aantal militie- en landweerplichtigen kan daar dus op rond 10.000 man gesteld worden, de onder de wapenen zijnde lichte niet inbegrepen.

Wanneer de militieplichtigen dezer grensgemeenten, evenals de landweermannen, hunne uitrusting en wapens mede naar huis nemen en in elk dezer gemeenten de noodige patronen worden opgelegd, dan kunnen *binnen eenige uren* 10.000 man gereed staan om de schending onzer oostgrenzen met wapengeweld te beletten.

Hierbij moet als eisch gesteld worden, dat deze militie- en landweerplichtigen zoo licht mogelijk worden uitgerust, ten einde de beweegbaarheid zoo hoog mogelijk op te voeren.

Eene encadreering in compagnieën of hooger verband is onnoodig en ongewenscht; afdeelingen ter sterkte van 25 à 100 man zullen beter aan het doel, het voeren van den kleinen oorlog in het eigen, zoowel als in het vijandelijk gebied en het daardoor beletten, c.q. belemmeren, van het oprukken van zwakke afdeelingen ruitery of infanterie ter storting onzer mobilisatie, kunnen beantwoorden, mits alles te voren zorgvuldig worde voorbereid.

Deze voorbereiding moet o. a. omvatten: de keuze der opstellingsplaatsen van de verschillende detachementen bij mobilisatie, de te vervullen opdrachten, nadat de oorlogstoestand is ingetreden, waaronder ook te rekenen het vernielen van telegraaflijnen, spoorwegen,

bruggen en stationsemplacementen in het vijandelijk gebied en het leggen van hinderlagen nabij de vijandelijke grensgarnizoenen; ¹⁾ het verzamelen van gegevens ten aanzien van de hulpbronnen, waarover zoowel in het eigen als in het vijandelijk grensgebied kan worden beschikt; het zich verschaffen van eene uitgebreide terreinkennis; enz.

Een zeer moeilijk vraagstuk bij een en ander zal de regeling der aanvoering zijn. Toch zal, wanneer men ernstig wil, niet op onoverkomelijke bezwaren behoeven te worden gestuit, want het »waar een wil is, is ook een weg« heeft nog niets van zijne waarheid verloren.

In ruwe trekken wordt de aanvoering door mij, als volgt, gedacht.

Te Assen, Deventer, Arnhem (c. q. Nijmegen) en Venlo (c. q. Maas-tricht) bevindt zich een Kapitein van den Generalen Staf (blijft ook in hogere rangen met zijne functie belast), aan wien toegevoegd zijn 1 luitenant, 1 schrijver-teekenaar en 1 chauffeur-ordonnans, ²⁾ benevens een automobiël. Hem wordt de algeheele regeling en voorbereiding in een bepaald vak opgedragen, terwijl hij rechtstreeks onder de bevelen van den Chef van den Generalen Staf staat.

Voor de aanvoering der verschillende detachementen en patrouilles kan in de eerste plaats beschikt worden over het daarbij aanwezige verlofskader, officieren inbegrepen.

Omtrent dit verlofskader, voor zoover het officieren en onderofficieren betreft, ontvangt de vakcommandant van de betrokken korpscommandanten volledige inlichtingen.

Zij, die voldoende aanleg hebben om zelfstandige opdrachten energiek uit te voeren en van wie te verwachten is, dat zij in de grensgemeenten gedurende langen tijd gevestigd blijven, kunnen vrijwillig eene bijzondere opleiding volgen. Blijken zij na deze opleiding voor hun taak berekend te zijn, dan worden zij met een bepaald commando belast en genieten gedurende den tijd, welke zij in de grensgemeente gevestigd blijven, eene jaarlijksche tegemoetkoming.

Eene dergelijke tegemoetkoming zou kunnen worden toegekend aan gepensioneerde, fysiek nog volkomen geschikte officieren en onderofficieren (bij voorkeur serg.-majoors-instr.), welke zich blijvend in de grensgemeenten vestigen en genegen zijn een commando bij de grensbewakingsdetachementen op zich te nemen.

¹⁾ Licht uitgeruste infanterie kan tot 60 KM. daags afleggen, wanneer de manschappen zorgvuldig uitgekozen worden.

Smokkelaars, stroopers en alle lieden, wier bezigheden het daglicht niet kunnen velen, moeten de gidsen en padvindders in het vijandelijk gebied zijn, waarvan zij de sluipwegen bij nacht maar al te goed kennen. Ook onze grensbeambten zullen hierbij uitstekende diensten kunnen bewijzen en in 's lands belang gaarne tijdelijk met hunne natuurlijke vijanden samenwerken.

Dynamietpatronen zijn in behandeling eenvoudig; hunne oplegging in kleinen getale in de grensgemeenten is weinig bezwaarlijk.

²⁾ Bij mobilisatie behoort het aantal ordonnansen aanzienlijk uitgebreid te worden, terwijl over eenige officieren-berichtgever moet kunnen worden beschikt.

Ten 'overvloede moge de aandacht gevestigd worden op de marechaussees, welke door hun overwicht op de bevolking en door hunne bekendheid met het terrein zeer zeker ook bij de aanvoering eene belangrijke rol kunnen spelen.

De militie- en landweerplichtigen van de grensgemeenten worden vrijgesteld van alle herhalingsoefeningen en de inspecties voor militie-commissarissen. In de plaats hiervan worden zij minstens tweemaal in het jaar op willekeurige uren, ook des nachts, gealarmeerd, waarbij elk detachement zijn opdracht vervult, uit den aard der zaak zonder overschrijding van de grens. Bovendien zouden zij b.v. om de twee jaar eene week voor oefening onder de wapenen moeten komen. Ook hierbij dient in het algemeen het detachementsverband niet verbroken te worden, doch b.v. beoefend te worden, hoe de verschillende afdelingen in los verband voor vijandelijke overmacht teruggaan, hoe en waar zij zich behooren te verzamelen, enz.

Er zijn uit den aard der zaak belangrijke moeilijkheden aan het onverwacht alarmeeren verbonden, doch door juiste keuze van de tijdstippen en het onder strenge geheimhouding overleg plegen met groote werkgevers ¹⁾ kunnen deze wel ondervangen worden.

Aan den oudsten commandant in elke gemeente moet het recht worden toegekend bij oorlogsgevaar het alarmteeken te geven, evenals de lastgeving daartoe van den burgemeester moet kunnen uitgaan. Vergist men zich eene enkele maal, dan levert dit weinig bezwaar op; er is eenvoudig eene oefening gehouden.

Zorgvuldig moet de telegrafische verbinding van de vakcommandanten met de gemeenten geregeld zijn. De mogelijkheid om onder alle omstandigheden, ook gedurende den nacht, te kunnen seinen moet bestaan. Deze zaak kan zonder groote kosten geregeld worden. Waar geen nachtdienst is, kan met den aanleg van enkele alarm-schellen naar eenige woningen, nabij het telegraafkantoor gelegen, worden volstaan. De bewoners waarschuwen alsdan de beampten. Enkele verbinding met den directeur is onvoldoende, daar deze en zijne huisgenooten afwezig kunnen zijn.

Wenschelijk ware eene verbinding met draadlooze telegrafie tusschen den Haag en de vakcommandanten.

Mocht de taak van den vakcommandant blijken te veel omvattend te zijn, waarvoor door mij groote vrees gekoesterd wordt, dan zal eene onderverdeeling moeten plaats vinden. Actief dienende officieren behooren dan met het bevel in een vakgedeelte belast te worden.

¹⁾ Overleg is voor die bedrijven, waar het plotseling stop zetten van den arbeid groote financieele bezwaren met zich zou brengen, bepaald noodzakelijk te achten.

Houdt men bij dit overleg met billijke eischen rekening, dan valt ongetwijfeld van de zijde der werkgevers op medewerking te rekenen. Mocht eene enkele maal geen medewerking verkregen worden, dan late men 'slands belang voorgaan; eigen belang zal dan elke tegenwerking wel doen ophouden.

Het is hierbij een vanzelf sprekende eisch, dat zij aan het eigenlijke legerverband moeten worden onttrokken en dat de zekerheid moet bestaan, dat zij gedurende eene reeks van jaren met hunne functie belast kunnen blijven. Toevoeging van een ontwikkeld ordonnans en twee motorrijwielen aan den ondervakcommandant zal vermoedelijk voldoende zijn.

De noodige hulpmiddelen, als dynamietpatronen, postduiven (voor patrouilles met vernielingen in het vijandelijk gebied belast), prikkel-draad, enz., moeten in de grensgemeenten beschikbaar zijn, terwijl onmiddellijk de hand moet kunnen worden gelegd op alle automobielen, motor- en gewone rijwielen en in het algemeen op alles, wat der oorlogvoering dienstig kan zijn, zonder dat daartoe te voren machtiging behoeft te worden gevraagd.

De grensbewakingsdetachementen moeten niet aan hunne bestemming worden onttrokken, wanneer de vijandelijke legermacht ons grondgebied is binnengedrongen. Zij vinden een dankbaar arbeidsveld aan gene zijde van het niet geschonden deel der grens en zullen alsdan eene ernstige bedreiging voor de verbindingslijnen van den vijand kunnen opleveren.

Resumeerende, vermeen ik, dat bij aanvaarding van de geschetste denkbeelden, de volgende voordeelen worden verkregen:

1. De eerste-oefeningstijd der militie kan geregeld worden, onafhankelijk van het vraagstuk van het blijvend gedeelte;

2. Binnen 6 uur kan een cordon van grensbewakingsdetachementen langs de oostelijke grenzen worden opgesteld, die het binnendringen van vijandelijke cavalerie-afdeelingen bij nacht onmogelijk en overdag niet dan ten koste van groote offers mogelijk maakt. Zorgvuldige detailvoorbereiding, vooral ten aanzien van de te leggen hindernissen, is hierbij een »sine qua non«;

3. De snelheid, waarmede dit cordon gemobiliseerd wordt, maakt verrassende ondernemingen op kleine schaal in het vijandelijk gebied, vooral tegenover een tegenstander, die maar al te zeer geneigd is onze militaire waarde te onderschatten, mogelijk en kan bij stoutmoedige aanvoering belangrijk succes doen verkrijgen;

4. De dekkingsdetachementen kunnen eveneens binnen de 6 uur ter plaatse zijn, waardoor het vasthouden van bepaalde punten onder alle omstandigheden wordt verzekerd;

5. De landweerbataljons aan de grens verkrijgen den noodigen tijd om zich marschvaardig te maken, waardoor in vereeniging met de dekkings- en grensbewakingsdetachementen de mobilisatie van het leger volkomen wordt verzekerd, zoodat wijzigingen in de tegenwoordige regeling, wat recruteering, enz., betreft, overbodig worden.¹⁾

¹⁾ Samenvoeging der landweerdistricten 45 en 46 en 47 en 48 zal echter, in verband met het onttrekken van manschappen voor de grensbewakingsdetachementen, vermoedelijk noodzakelijk zijn.

6. Er behoeft niet meer op den steun der cavalerie voor dekking der mobilisatie te worden gerekend, zoodat de kans, dat aan dit Wapen tijdens de mobilisatie belangrijke verliezen worden toegebracht en het dus voor den aanvang van hare oorlogstaak reeds verzwakt is, wordt vermeden.

7. De vorming en het optreden van weerbaarheidskorpsen wordt vooral in de grensprovinciën in hooge mate vergemakkelijkt.

Zonder aan die korpsen al te hooge waarde te willen toekennen, mag niet over het hoofd gezien worden, dat zij bij het voeren van den kleinen oorlog vaak belangrijke diensten kunnen bewijzen en dat uit hen als het ware eene reserve voor de grensbewakingsdetachementen kan worden gevormd.

Met opzet is in het voorgaande niet over onze zuidgrens gesproken. Een coup de main van die zijde is zoo onwaarschijnlijk, dat uitgebreide maatregelen ten dezen aanzien niet behoeven te worden genomen en eer schadelijk dan voordeelig zouden zijn.

Anders staat het ten aanzien van onze kusten. Maatregelen tegen een onverhoedschen aanval behooren hier zeer zeker genomen te worden. Aangezien deze maatregelen echter naar mijne meening grotendeels van maritiemen aard behooren te zijn en de taak der landmacht alleen het in tijds bezetten der kustversterkingen en enkele belangrijke punten, als de prises d'eau van waterleidingen der groote steden, enz., behoort te omvatten, vallen zij buiten het bestek van dit artikel.

Alleen vermeen ik te moeten opkomen tegen de meening, die meer en meer ingang vindt, om een geheel troepencordon bij oorlogsgevaar langs onze kusten te willen opstellen; een maatregel, die, mijns inziens, in verband met de sterkte onzer strijdkrachten, niet gerechtvaardigd is.

NASCHRIFT.

Het doel van vorenstaand artikel is niet geweest eene uitgewerkte oplossing van de vraagstukken van het blijvend gedeelte en de dekking der mobilisatie te geven; ik hoop echter aangetoond te hebben, dat het verrichten van huishoudelijke diensten zooveel doenlijk aan vaste miliciens, met eene speciale oorlogsfunctie belast, moet worden opgedragen, en dat de dekking der mobilisatie een vraagstuk is, dat nog geenszins tot oplossing is gebracht.

S.